Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 52, Haziran 2021, s. 41-50

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.50983>

Doç.Dr. Fesun KOŞMAK

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü, Batı Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı
ORCID ID: 0000-0002-2470-1616, fkosmak@ogu.edu.tr

TOMMASO CAMPANELLA’NIN *GÜNEŞ ÜLKESİ* ÜTOPYASINDA ‘GÜNEŞ’ SEMBOLÜNÜN İZSÜRÜMÜ

Özet

İnsan, Antik dönemden beri yaşadığı toplumdaki sorunlardan ve kısıtlamalardan uzaklaşabilmek için bilinmeyen yerlere ulaşma arzusu içerisinde olmuştur. Bahsedilen bu bilinmeyen yerler mevcut toplum yaşamında eksiklik olarak gördüklerinden uzak, hiç bir haritada olmayan yerler olarak tasavvur edilmiştir. Yazın hayatında özellikle siteler, kentler, krallıklar, ülkeler, adalar ve topluluklar bilinmeyen yerlerin mekânı olmuştur. Olmayan ve hiç hiçbir zaman var olmayacak yerlerin anlatımı ütopyalarda vücut bulmuştur. Bir rehber eşliğinde bu toplulukların siyasal, sosyal, kültürel ve dinsel yaşamları hakkında bilgi aktaran ütopya, mevcut hayatın karşıtıyla aktarılmış ve yaşanan dönemin eleştirisi yapılmıştır. Ütopya yazarları kendi dönemsel sorunlarını gözlemlemiş ve toplumdaki eksiklikleri kaleme aldıkları eserleriyle gözler önüne sermişlerdir.

Platon’un *Devlet* adlı eseriyle başlayan ütopya yolculuğu, Rönesans dönemin aydınlanmacı bakış açısına sahip Thomas More’un *Ütopya*’sı ile ‘ütopya’ kavram olarak edebiyat tarihinde yerini almış ve Tommaso Campanella’nın *Güneş Ülkesi* eseriyle bilim, edebiyatla buluşturularak merkeze getirilmiştir. Bu çalışmada önce ‘ütopya’ kavramı ve ‘güneş’ sembolü üzerinde durulacak ve çalışmanın ana gövdesini oluşturan *Güneş Ülkesi* adlı eser, ‘güneş’ ekseninde ele alınacaktır. Çalışma metne dayalı inceleme yöntemiyle incelenecek ve eserde dikkat çeken ‘güneş’ sembolü üzerinde durulacaktır.

Anahtar kelimeler: Tommaso Campanella, Ütopya, Güneş Ülkesi, Güneş Sembolü

THE SYMBOL OF 'SUN' IN TOMMASO CAMPANELLA'S UTOPIA *THE CITY OF THE SUN*

Abstract

Since ancient times, human beings have had a desire to reach unknown places in order to get away from the problems and restrictions of the society they have lived in. These unknown places were conceived as places that are not on any map and far from what was seen as a deficiency in the current community life. In literature especially sites, cities, kingdoms, countries, islands and communities have been places of unknown places. Narration of places that do not exist and will never exist are embodied in utopias. Utopias transmit information about the political, social, cultural and religious lives of these communities in the company of a guide and convey the opposite of the current life and criticism of the period lived in. Utopia writers have observed their own periodic problems and revealed the shortcomings in society through their works.

The journey of utopia, which started with Plato's work called *State*, took its place in the history of literature as a concept of "utopia" with Thomas More's *Utopia*, who had an enlightenment point of view of the Renaissance period, and with Tommaso Campanella's work of *The City of the Sun*, science was brought together with literature and placed to the center. In this study, the concept of 'utopia' and the symbol of 'sun' will be focused on and the work named *The City of the Sun*, which constitutes the main body of the study, will be discussed in the axis of the 'sun'. The study will be examined through text-based analysis method and the remarkable 'sun' symbol will be emphasized in the work.

Keywords: Tommaso Campanella, Utopia, The City of the Sun, Symbol of 'sun'

'Ütopya' Kavramı ve 'Güneş' Sembolü Üzerine

İnsan -burada yazar ağırlıklı da bahsedilebilir- yaşadığı toplumdaki sorunları, acıları, çarpıklıkları görür ve yönetim biçimini eleştirir. Bu eleştiri sadece eksikleri art arda sunulmasıyla değil aynı zamanda çözüm önerileriyle de dikkat çeker. Bahsedilen bu çözüm önerisi ise düşlerinde yarattıkları yeni, tarih sayfalarında yer almayan ve herhangi bir bilgiye ulaşamayan ütopyalarda hayat bulur. Ütopya düşüncesiyle var edilen mekânlar, daha sonra insanların bilinmeyen yerlere ulaşma ve farklı toplumlarla tanışma arzusunu oluşturur. Mevcut yönetim biçimine, eğitim yapısına ve sosyal, kültürel, dinsel yaşama karşılık yeni bir toplum düzenini oluşturan ütopycılar, hem düşsel dünyalarında yarattıkları hayatı anlatırlar hem de gelecekte oluşabilecek toplumlara alternatif sunarlar.

Platon'un *Devlet* adlı eseriyle başlayan ütopya düşüncesi, kavram olarak ilk defa Thomas More'un *Ütopya* eserinde kullanılır. İlk ütopya örneğini oluşturan eser, hem kavramın edebiyatta yer almasını sağlar hem de ütopya yazının genel özelliklerini belirler. Bahsedilen özellikler More'dan sonra yazılan birçok eserin ütopya olarak sınıflandırılmasına neden olur. "Tarihsel planda Rönesans dönemi düşünürlerinden Thomas More'un *Ütopya'sı*, toplumsal

dünyanın hayali tasarımları için modern bir örnek olarak değerlendirilirken ütopya kavramı genel anlamıyla söz konusu tasarımların nesnesini nitelemek amacıyla kullanılır" (Gürkan, 2018, s.11-12). Campanella'nın *Güneş Ülkesi* de More'un ardından yazılan ve ütöpik özellikleriyle ön plana çıkan eserlerden biri olarak kabul görür.

Yönetim biçiminde, sosyal yaşamda, eğitimde, sanatta görülen dönemsel aksaklıklar, yazarları ütopya yazınına yönetir. Yazarların toplum sorunlarını gözlemlemesi ya da bu sorunlarla baş etmek zorunda kalması özellikle hayali mekânlara yönelmelerine ve ideali anlatma arzusu içerisinde olmalarını sağlar. "Ütopyalar yazıldıkları döneme aittirler, var olan kültürlerden, mitlerden ve devletlerin kuruldukları temel öğretilerden etkilenirler. Platon'un *Devlet*'i zamanın Sparta'sından değer ve adalet öğretilerinden örnekler almışken More *Ütopya*'sını İnka uygarlığından betimlemelerle beslemiştir" (Özsoy, s.269-270). Yaşadıkları toplumlara ışık tutan ütopya yazarları, özellikle dönemsel değişimlere ve gelişmelere yönelirler. Campanella da mevcut toplumda gözlemlediği bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelerden etkilenerek Güneş Ülkesi'ni yaratır. Bu gelişmeler arasında gökbilimi, arkeoloji ve bilimsel çalışmalar önem kazanır.

Antik Çağ'dan beri gökyüzüne duyulan ilgi ve merak, Rönesans dönemi insanların bilim ile sosyal bilimlerini buluşturmasıyla doruk noktasına ulaşmıştır. "Bilim insanları, içerisinde bilinmezlik ve gizem barındıran gökyüzünü ve gök cisimlerini gözlemlemiş, araştırmış ve bunların sonucunda da bilimsel yollarla açıklamalar getirmiştir. Gökyüzü ve gökyüzünde bulunan maddeleri araştıran, inceleyen bilim dallarının yanı sıra sosyal bilimlerde gökyüzü ve gök cisimlerini açıklamaya ve anlamlandırmaya çalışmıştır. Bu sosyal bilimlerden birisi de 'Edebiyat'tır. Edebiyat, kozmik unsurları sadece bilim adamlarının düşünceleriyle değil aynı zamanda benzetme, yorumlama dolaylı yolla anlatma gibi daha öznel, daha çok edebiyata özgü unsurlarla açıklamaya ve anlamlandırmaya çalışmıştır" (Aydın, 2020, ss.27-28). Gökyüzü ve gökyüzü cisimleri öncelikle kutsal kitaplarda, mitolojide, halk inanışlarında ve duvar yazılarında ön plana çıkmıştır. Antik dönemden beri gözlemlenen gökyüzü, özellikle güneş ve ay ile birlikte dinsel bir anlam kazanmıştır. "Bir zamanlar, yani din tarihinin kahramanlık çağlarında güneş tapımının tüm insanlık tarafından bilindiğine inanılırdı. İlk karşılaştırmalı mit incelemeleri, her yerde bu tapıma ait izler bulmuştur" (Eliade, 2003, s.140). Yapılan ayrıntılı çalışmalar hemen hemen her toplumda güneş tapımının olduğunu ortaya çıkmıştır. Güneş tapımı, Asya'da, eski Avrupa'da ve özellikle de Mısır medeniyetine ön plana çıkmıştır. Özellikle sembol olarak Güneş ve Güneş Tanrıları mitolojide önemli bir yere sahiptir. Güneş, hemen hemen tüm kültür ve medeniyetlere ait mitolojilerde ve dini inanışlarda önemli bir yere sahip olmuştur. Bilinen en önemli Güneş Tanrısı Mısır medeniyetindeki Ra'dır. "Ra, güneş için kullanılan sözcük, güneş tapınımının en eski biçimiydi" (Bettany, 2005, s.554). Ra, Mısır medeniyetinde hayatın kaynağı olarak görülmüş ve Tanrı başının üzerinde güneşi andıran bir daire bulunan şahin kafalı bir insan şeklinde tasvir edilmiştir.

Güneş sembolü Mısır'da olduğu gibi birçok medeniyette de daire olarak ifade bulmuştur. "Çizgi doğada ilk elemandır ve geometri doğanın temelidir. Dağlar üçgen, güneş ve ay dairedir" (Şen - Gürpınar, 2019, s.986). Mitolojiyle özdeşleştirilen gökyüzü cisimleri Tanrılarla ölümsüzleştirilmiş ve birlikte anılmıştır. Mısır, Yunan ve Roma medeniyetlerinde olduğu gibi Asya topluluklarında da 'güneş', sembol olarak yerini almıştır. "Türklere ait birçok efsane, masal ve hikâyede ay erkek, güneş dişi olarak algılanır. Bu Umay kültüyle bağlantılıdır; çünkü bir tanrıça ya da dişi ruh olan bu ilah aynı zamanda güneşle ilişkilendirilmiştir" (Çoruhlu, 2002,

s.25). Türk medeniyetlerinde olduğu gibi diğer Asya toplumlarında da 'güneş' sembolü yaygın olarak kullanılmıştır.

'Güneş' farklı uygarlıklarda ve toplumlarda tapınma olarak ifade bulmuş, Meksika'da ise yüceltilmesi ve korunması gereken bir sembol olarak görülmüştür. "Meksika kralları tahta çıkarken, güneşi parlak tutacaklarına, bulutlardan yağmur yağdıracaklarına, nehirleri akıtacaklarına ve toprağa bol ürün verdireceklerine yemin ederdi" (Frazer, 2004, s.136-137). Birçok medeniyette görülen 'güneş' sembolü birbirine benzerlik göstermiş, ayrıca güneş ile ay birlikte ifade bulurken bazı medeniyetlerde ayrı yorumlamaları da beraberinde getirmiştir. "Güneşin batışı, güneşin 'ölümü' olarak algılanmaz (üç gün karanlıkta kalan ayın aksine) yeraltına ölümler krallığına inışı olarak düşünülür. Aydan farklı olarak güneş, ölmeden cehennemden geçme ayrıcalığına sahiptir. Yeraltında sürdürdüğü yolculuğu, güneşe cenaze törenlerindeki değerini ve ayrıcalıklarını kazandırır" (Eliade, 2003, s.150). Güneş birçok toplumda tapınma olarak dikkat çekmiş, nedeni ise güneşin çember veya daire şeklinde ifade edilmesinden kaynaklanmıştır. Daire veya çember farklı medeniyetlerde dini anlamlar kazanmıştır. Bunun en belirgin nedeni ise Hristiyanlığın simgesi olarak görülmesindendir. İsa çarmıha gerilmeden önce başına dikenli bir çember takılmış, böylelikle dikenli çember hem dini bir anlam kazanmış hem de güneşin sembolü olarak ifade edilmiştir.

Isının, ışığın ve hayatın kaynağı olarak ifade edilen güneş, hem tapınmalarda hem de siyasal yaşamın içerisinde yerini almıştır. Bu düşünceden hareketle yazarlar edebi metinlerinde de 'güneş' sembolüne yer verdikleri görülmüştür. Tommaso Campanella'nın *Güneş Ülkesi* eserinde birçok medeniyet için önemli bir yere sahip güneş çok yönlü kullanılmıştır. Güneş, şehir yapısında, mimaride, siyasal düzende, kadın-erkek ilişkilerinde, dinsel yaşamda en önemli etken ve hayatın vazgeçilmez bir parçası olarak yorumlanmıştır.

Tommaso Campanella'nın Güneş Ülkesi Ütopyasında 'Güneş' Sembolünün İz sürümü

Ortaçağın karanlık yüzünden sıyrılan ve Antik Çağ'ın özgün metinleriyle aydınlanan Rönesans insanı sanatın her alanını farklı bir bakış açısıyla değerlendirmeye başlamış, edebiyat, resim, mimari, bilim, teknoloji, arkeoloji, gökbilimi ve felsefe gibi alanlarda görülmemiş ilerlemeler kaydetmiştir. "Ortaçağ'ın bireyi kısıtlayan yapısı, Rönesans ile gündeme gelen düşüncelere koşturarak değişmeye başlamış ve düşünürler, 'yeryüzü cenneti'nin inşasının olanaklarını araştırmaya koyulmuştur. Böylece ideal devlet düzenine ilişkin örnekler ortaya koyma girişimi de Rönesans döneminde yeniden canlanmıştır" (Özsoy, 2017, ss.1314-1315). Toplumda görülen değişiklikler, gelişmeler ve ilerlemeler birçok yazarı etkisi altında bırakmış ve eserlerinin ana konusunu oluşturmuştur. Engellere karşı ayakta kalma mücadelesi veren sanatçılar, eserlerinde hayal ettikleri yerlere yolculuklarını kaleme almışlardır. Toplumdaki sorunları gözlemleyen ve her türlü kısıtlamayla karşı karşıya kalan yazarlardan birisi de ütopya yazarı Tommaso Campanella'dır.

Campanella, görüş farklılığından dolayı sürekli ceza alan ve ömrünün büyük bir bölümünü farklı hapisanelerde geçiren, işkenceye maruz kalmış İtalyan filozoftur. Campanella, yaşadığı dönemin devlet yapısını ve yönetim biçimini eleştirdiği *Güneş Ülkesi* adlı eserinde, yazılan birçok ütopya olduğu gibi toplum düzenindeki memnuniyetsizliği dile getirmiştir. "Campanella, Engizisyonca hapse mahkûm edilmiş ve işkence görmüştür. Campanella'nın eseri *Güneş Ülkesi*, 1602'de Napoli'de hapiste yazılmıştır. Kitap 1623'e kadar basılmamış, basıldığı

zaman da kaleme alındığı İtalyancada değil Latince didik didik edilmiş, radikalliği sulandırılmış bir uyarlamayla yayımlanmıştır” (Kumar, 2005, s.137-138). Campanella, eserinde yaşadığı dönemin toplumsal sorunlarına yöneldiği ve alternatif bir devlet sistemi sunduğu görülmüştür. Bahsedilen bu yeni yaklaşım özellikle bilimsel verilerin edebi eserde kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Eser, “[...] ünlü İtalyan yazar Tommaso Campanella tarafından kendi döneminde yaşanan politik, toplumsal ve dini çıkmazı eleştirmek ve toplumun nasıl reform edilebileceğini göstermek için yazılmıştır” (Köseoğlu, 2019, s.109). Campanella sadece toplumsal sorunlara işaret etmekle kalmaz ayrıca bilimde görülen gelişmeleri de dikkate alarak akıl merkezli bir toplum tasarlamıştır. Bu bağlamda *Güneş Ülkesi* Aydın'ın da belirttiği gibi hem Ortaçağın hem de Rönesans dönemin özelliklerini bir arada toplamış ütöpik bir eserdir (bkz. Aydın, 2006, s.62). *Güneş Ülkesi* Ospitalario Tarikatı bir rahip ile Cenevizli bir kaptanın karşılıklı konuşmasından oluşmuştur. Güneş Ülkesi'nde bir süre yaşamış kaptanın ülke hakkında öğrendiklerini soru-cevap şeklindeki diyalog yardımıyla okuyucuya sunulmuştur.

Astroloji, doğa bilimi ile ilgilenen Campanella, Galile ve Kopernik'in görüşlerini ve çalışmalarını benimsemiş ve *Güneş Ülkesi*'nde bilim, akıl ve astroloji üzerinde durmuştur. “Galile, Kopernik gibi bilim adamlarının evren üzerinde gözlem yoluyla yeni bilgilere ulaşması, bilim anlayışında da yeni yaklaşımlara neden olmuştur. Bu çağda yaşayan Campanella da bu yeni yaklaşımların yansıdığı bir anlayışla ütopyasını oluşturur. Adeta bu yeni bilimsel çağın geçiş basamağını oluşturur. Bu nedenle ütopyasında yönetici sınıfı oluşturan, bilim adamı, bilge ve filozof tipleri, evren yapısı hakkında bilgi sahibi ve astroloji ile ilgili kişilerdir” (Öztürk, 2006, s.174). Öztürk'ün de belirttiği gibi yeni bilimsel çağın geçiş basamağını oluşturan Campanella, More'un yolundan giderek ütopya yazını oluşturmakla kalmamış, aynı zamanda bilim ile edebiyatı buluşturarak yeni bir yaklaşım sunmuştur. Eserine çok yönlü yaklaşan yazar, astroloji ve gök bilimine duyduğu özel ilgiyi eserine aktararak bilimin hayatın her alanında yer alması gerektiğini ortaya koymuştur. Campanella'nın kurguladığı toplumda ileri teknoloji ve bilimsel çalışmalar iyi bir yaşam sürmenin ve örnek bir toplum olmanın en temel unsuru olarak ifade bulmuştur. Bahsedilen ileri teknoloji ve bilimsel yaklaşım, din ve astroloji ile güçlendirilmiştir.

Campanella, ütopyasında hayatın döngüsünü 'güneş' sembolü üzerine kurgular. Sembol olarak 'güneş' eserin ilk satırlarından itibaren ülkenin her alanında yerini alır. Ülkenin şehir yapısını oluşturan geometrik şekiller 'güneş' sembolüne gönderme yapar. İç içe geçmiş yedi çemberden ve merkezinde bir manastırdan oluşan ülke, oluşturulan mimari sayesinde dış güçlere karşı kendini korur ve yabancı insanların ülkeye girişini engeller. Her bir çember içerisindeki bölgeyi diğerinden ayıran surlar koruma amaçlı inşa edilir. Burada sürekli vurgu yapılan çember, 'güneş' sembolü ile özdeşirilir.

Güneş Ülkesi'nin temelini güneş ve gök bilimi oluşturur. Ülkenin kuruluşundan itibaren gökyüzünü gözlemleyen Güneş Ülkesi sakinleri ülkeyi ay, güneş ile gezegenlerin konumuna uygun olarak inşa ederler. Bu bağlamda ülkenin temel bilimi Astroloji'dir. “Güneş, Tanrıdır ve diğer gezegenler onunla birlikte bir düzen ve göksel bir sistem içinde bulunur. Bu sistemde gevşeme, bireysellik yoktur. Devlette bir yandan astrolojik bir düzen, diğer taraftan evrenin tümüne yayılan akılcı bir devlet yönetimi hâkim olmalıdır” (Öztürk, 2006, s.182). Toplum düzeni gök cisimlerinin etrafında düşünülür ve 'güneş' hayatın merkezine konumlandırılır. Ülkede ilk göze çarpan şehir planının dairesel olmasıdır. Buradaki dairesel yapı şehrin adının Güneş Ülkesi olmasına zemin hazırlar niteliktedir. Bahsedilen yapı yine kendi içerisinde her biri

adını yedi gezegenden alan yedi geniş çembere ayırılır. “[...] site, biçimiyle, yönetimiyle, diniyle, evrenin yapısını yansıtmaktadır. Astrolojiye inanan ve astrolojiyle uğraşan Campanella, böylece, göksel nedenselliği yakalamak ve kullanmak üzere inşa edilmiş astrolojik bir kent hayal eder [...]” (Sarcey - Bouchet - Picon, 2003, s.49). Güneş Ülkesi'nin şehir yapısı evrenin kusursuz bir imgesi olarak ifade edilir.

‘Güneş’ sembolü ve gök cisimleri şehrin her alanında görülür. “[...] kubbede isimleri ve yeryüzü nesneleri üstündeki faziletleri üçer mısra ile anlatılan semanın bütün büyük yıldızları var; duvar alçak kaldığından kutupları ve halkalarının tamamı görünmez, çizimleri sunak kürelerine denk gelen noktada biter. Yedi gezegenin adını taşıyan yedi lamba sürekli yanar” (Campanella, 2018, s.29). Yedi gezegenin isimlerini taşıyan yedi büyük daire, dört ana yöne yönlendirilmiş dört kapı, daire şeklindeki sitenin en merkezi ve en yüksek noktasında, yine aynı şekilde dairesel inşa edilmiş yıldız kümeleriyle gökyüzünü temsil eden bir kubbeye örtülmüş tapınak, ülkenin mimari alanındaki ileri teknoloji ve bilimin bir göstergesi niteliğindedir. Şehir yapısında dikkat çeken daireler dinsel anlam içerir ve Hristiyanlığa gönderme yapar. “Batı kültürü ve edebiyatında Güneş sembolü Hristiyanlığın etkisiyle şekillenmiş ve bu doğrultuda değişik göndermelerde bulunmaktadır. Hristiyanlıktaki en eski Güneş işareti bir daire veya bir haçı çevreleyen dairedir” (Cuma, 2013, s.79). Şehir yapısında dikkat çeken daireler ve dairesel yapılar, güneşin bir sembolü olarak eserde ön plana çıkar.

Güneş sembolü Antik dönemde birçok medeniyette olduğu gibi yaşayan birçok kültürde de tanrılaştırılır. “Güneş, eski çağların pek çok uluslarında tanrı sayılmıştır” (Hançerlioğlu, 2013, s.176). Güneşin birçok coğrafya da ve kültürde tanrılaştırılmasından hareketle Campanella da hayali ülkesindeki yönetimi Güneş diye adlandırılan bir rahibe vererek ülke ile ilgili tüm sorumlulukları da onun yetkisine sunar. Güneş ismiyle çağrılan rahip, devletin yöneticisi, ülkenin en önemli metafizikçisi, teoloğu, bilim ve sanat dallarının kurucusu ve koruyucusu, ayrıca yer, gök ve denizlerin hâkimi olarak anlatılır. “Bizim dilimizde Metafizik anlamına gelen, Güneş ismini taşıyan bir Rahip Prens’leri var: O, ruhani ve günlük yaşamın başıdır, tüm görüşmeler onun nezdinde tamamlanır. Eşit yetkili üç Yardımcı Prens bulunur: Pon, Sin, Mor yani Kuvvet, Bilgelik ve Aşk” (Campanella, 2018, s.).

Kendini korumak amacıyla oluşturulan surların üzerinde ise ileri teknik ve bilimi öğreten resimler, astroloji, edebi metinler ve sanat eserleri yer alır. “Şehrin surlarında eğitim amaçlı freskler, zaman cetvelleri; metal, taş, mineral ve sıvı numuneleri; ağaç, bitki ve diğer nesnelerin örnekleri yer almaktadır. Bunlar birinci (iç) çemberin iç duvarında matematiğin temsilinden başlayarak coğrafya, sosyal antropoloji, jeoloji, tıp, evrimsel biyoloji ve mekanik sanatlar gibi konuları kapsar; İsa’nın, on iki havarinin, Sezar’ın, İskender’in ve diğer ünlü tarihsel ve dinsel şahsiyetlerin tasviriyle en üst noktasına ulaşır” (Pohl, 2017, s.83). Güneş Ülkesi sakinleri etraflarında bulunan surlara bakarak bilgiye ulaşırlar ve eğitim süreklilik kazanır. “Campanella, eğitimde görsel unsurların kullanımının önemi üzerinde durmuş ve buna dikkat çekmek için *Güneş Ülkesi*’nin duvarlarını eğitici materyallere dönüştürmüştür” (Özkan, 2017, s.622). Ülkede öğrenme bu uygulama ile her zaman ve her yerde sağlanmış olur. Bu öğrenme biçimiyle Güneş Ülkesi’nde teknoloji ve bilimin hayatın döngüsünü oluşturduğu öne çıkar. Ülkede gözlem ve deneyler herkes tarafından yapılır, doğa ve diğer toplumlar birer araştırma alanı olarak ele alınır ve incelenir. Yüksek surların üzerinde sürekli ilerleme gösteren bilim ve teknoloji ile ilgili formüller ve yazılar, Antik dönemde olduğu gibi duvarlara kazınır.

Güneş Ülkesi'nde insanlığın tüm bilgilerini gösteren sözler ve resimler bu uygulama yardımıyla duvarlarda yerini alır.

Güneş Ülkesi'nde yaşam döngüsü gökyüzü ve özellikle de güneş ile özdeşleştirildiği için nüfusun devamlılığı için de yıldızlar izlenir ve gezegenlerin hareketleri gözlemlenir. Sağlıklı, bilgili bir nesil için gökyüzündeki cisimler dikkate alınarak açıları hesaplanır ve kadınlarla erkeklerin fiziki ve karakteristik özellikleri de göz önünde bulundurularak ilişkiye girmeleri sağlanır. Buradaki amaç gökcisimleri gözlemleyerek uygun zamanı tespit etmek ve kusursuz bir neslin devamlılığını sağlamak olarak dile getirilir. Ülkede cinsel beraberliklerin gökyüzünü inceleyerek ve gözlemleyerek yaşanması eserde eleştiriye açık olan noktayı oluşturur.

Kadın-erkek ilişkileri bu kısıtlamayla sınırlı kalmayıp, kadının toplum içerisinde ortak olmasına kadar uzanır. Özel mülkiyetin Güneş Ülkesi'nde olmadığı anlatıldığı bölümde kadınların da ortak olarak sunulması dikkat çeker. Kadının toplumsal hayattaki yerine bakıldığında kadınların günlük işlerin yürütülmesinde, savaşta, tarlada, festivallerde erkeklerin yanında yer aldığı görülür. Eğitim ve sağlıkta yine eşit haklara sahip olan kadının Güneş Ülkesi'nde bir obje olarak görülmesi ve bir eşya gibi herkese ait olması ve paylaşılması ise dikkat çeker.

Astroloji, Güneş Ülkesi'nde iş hayatına da yansır. Aynı burçta olan insanların benzer özellikler gösterdikleri düşündükleri için aynı ortamlarda buluşturulur ve birlikte çalışmaları için özendirilir. “Çoğunlukla, aynı burçta ve yaşta olanlar benzer erdemlere, fiziki hatlara ve alışkanlıklara sahiptir. Bu sayede devlet içinde daimi bir ahenk, karşılıklı büyük sevgi ve yardımlaşma vardır” (Campanella, 2018, s.45).

Güneş Ülkesi'nde tarıma çok büyük önem verilir. “Tarıma büyük önem verirler: avuç içi kadar bile ekilmemiş alan yoktur. Rüzgârları ve şans getiren yıldızları gözlemlerler” (Campanella, 2018, s.57). Mısır halkı Antik dönemde Nil nehrini gözlemleyerek tarımda nehre güvenmesine benzer şekilde Güneş Ülkesi sakinleri de tarımda gezegenleri ve özellikle de güneşi gözlemleyerek ekip, biçerler. Güneş Ülkesi sakinleri çiftçilikte yine gezegenlere güvenerek hareket ederler. “Sihirli yöntemlerle, en iyi ırkı elde edecek şekilde, atları, öküzleri ve koyunları çiftleştirirler; aygırlarla kısırakları uygun zaman gelmedikçe beraber salmazlar. Bunun için, Yay burcunun, iyi etki altındaki Mars ve Jüpiterle birlikte yükselmesini beklerler. Öküzler için Boğa burcunu, koyunlar için Koç burcunu izlerler. Kadınlar, Ülker takım yıldızı etkisindeki kaz, ördek ve tavuk sürülerini kente yakın yerlerde otlatır; yine buralarda geceleri peynir, süt ürünleri, tereyağı gibi şeyler yaparlar” (Campanella, 2018, s.58). Hayvanları çiftleştirirken ya da hayvanların sütlerinden peynir, tereyağı yaparken, yıldızların uygun konumunu beklerler.

Denizciliğe büyük önem veren Güneş Ülkesi sakinleri, bilinmedik yerlere doğru seyahat ederken dahi gökyüzünü gözlemler ve böylelikle açık denizlerde kaybolmazlar. “Yıldızlara bakarak, denizdeki akıntı ve ters akıntıları izleyerek, ülkeleri ve insanları tanımak üzere denize açılırlar” (Campanella, 2018, s.59). Yapılan bu seyahatler genellikle başka ülkeleri, insanları ve kültürleri tanımak üzerine kurulu olur. Farklı ülkelerin yaşam biçimlerini gözlemleyen Güneş Ülkesi sakinleri böylelikle kendilerinde olmayanları öğrenme fırsatı elde etmiş olurlar.

Güneş Ülkesi'nde düzenlenen festivaller, eğlenceler ya da bayramlar da yine gezegenlere bağlı kalınarak gerçekleşir. “Güneş, Koç, Yengeç, Terazî ve Oğlak burçlarına girdiği zamanlarda kutlanan dört bayramları vardır” (Campanella, 2018, s.69). Ülke inşa

edilirken ve kurallar belirlenirken halk gezegenlere, astrolojiye ve özellikle de güneşe bağlı kalarak oluşturulmuş ve oluşum sürecinde yer alan kurallar devam ettirilir.

Güneş Ülkesi'nde dinsel yaşam da güneşe göre biçimlenir. Ülkenin en önemli din insanı Güneş adındaki rahip olarak kabul edilir. "Dualarını dört yöne doğru ederler: Sabahları önce güneşin doğduğu, sonra battı tarafa, ardından da güney ve kuzeye, akşamları ise tam tersine önce güneşin battığı, sonra doğduğu tarafa, ardından da kuzey ve güneye dönerler" (Campanella, 2018, s.69). Ülke sakinleri dua ederken önce güneşin doğduğu yöne sonra ise güneşin batış yönüne doğru dönerler. "Güneş ve yıldızları, canlı varlıklarmış gibi addederler, Tanrı'nın varlığının delili görürler; onlara tapmaz ancak güneşi fazlasıyla onurlandırır. Tanrı'dan başka hiçbir varlığa tapınmazlar, ılık, ısı ve diğer her şeyin kaynağı O'ndan gelen güneş öğretisiyle yine sadece O'na hizmet ederler" (Campanella, 2018, s.71).

Güneş Ülke sakinleri dünyayı ve yeryüzünü diğer ülkelerden farklı olarak algılar ve yorumlar. "Kentlilere göre iki fiziksel temel vardır: güneş baba ve toprak ana; hava, kirli gökyüzüdür, ateş güneşten gelir, deniz güneşte erimiş toprağın teridir ve havayı toprakla birleştirir, tıpkı kanın ruh ile fiziki bedeni birleştirdiği gibi" (Campanella, 2018, s.72). Ölüm kültü de yine güneşle ilişkilendirilir ve ülkede doğup büyüyen her vatandaşın güneşten geldiğine inanılır. "Putperestlikten kaçınmak ve vebadan korunmak için ölümlerini gömmezler, güneşten geldiğine ve yine ona döndüğüne inandıkları asil ve canlı ateşe dönüştürmek amacıyla yakarlar" (Campanella, 2018, s.69). İnsanların güneş sayesinde var oldukları ve bu nedenden dolayı da tekrar güneşe dönebilecekleri burada ön plana çıkar.

SONUÇ

Sonuç olarak kozmosun kalbi diye dile getirilen 'güneş', varlığın ve bilginin merkezi, gündüzün gözü ve aydınlanmanın sembolü ile ilişkilendirilmiştir. Tüm kadim bilgilerde ve medeniyetlerde 'güneş' sembolüne rastlanmış ve tekerlek, disk, daire, çember, halka benzeri sembollerle aktarılmıştır. Campanella da hayalinde var ettiği ve bir gün oluşmasını istediği ülkesini güneş kültürüne dayandırmıştır.

Ülkenin tasvirinde ilk göze çarpan hayatın her alanının güneş ile ilişkilendirilmesidir. Ülkenin şehir yapısı, siyasal, sosyal, kültürel ve dinsel yaşamları güneş, ay ve diğer gezegenlerin hareketlerine göre düzenlendiği görülmüştür. Yönetim biçiminde dikkat çeken Güneş adındaki rahip, yaşam döngüsünü sürekli güneş, ay ve yıldızları gözlemleyerek gök cisimlerin hareketine göre belirlemiştir. Güneş Ülkesi yöneticileri tohum atma, hasat, hayvanların çiftleşme ve üremesini gezegenlerin buluşma anlarına göre belirlemişlerdir. Yöneticiler ayrıca insanların iş hayatını, cinsel birleşmelerini de gök cisimlerine ve burçlara dayandırmıştır.

Campanella, yaşadığı dönemdeki insan merkezli dünya görüşünün kabul görmesinin yanı sıra bilim ve teknolojide görülen yenilikleri ve gelişmeleri takip ederek, astrolojinin, gök cisimlerin, özellikle de ay ve güneşin toplum hayatındaki önemi üzerinde durmuştur. Hayatın her alanın şekillenmesinde gökyüzünün gözlemlenmesi gerekliliği üzerinde vurgu yapan yazar, hayatı anlamlandırmak ve insan ilişkilerinde huzur ortamının oluşmasını sağlamak için ideal ülkesini 'güneş' ekseninde inşa etmiştir. Güneş, hemen hemen tüm coğrafyalarda ve kültürlerde yer aldığı ve genelde kutsallığın, ısıнын, ışığın, bilginin, iyiliğin, Yaratıcı gücün bir ifadesi olarak kullanıldığı görülmüştür.

KAYNAKLAR

- Aydın, Hasan. (2006). "Güneş Ülkesi: Eğitim Odaklı Bir Ütopya". *Bilim ve Gelecek Dergisi*, Sayı: 32, Ekim 2006, ss.56-63.
- Aydın, Osman. (2020). "Nedim Divanı'nda Kozmik Unsurlar". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 13, Sayı: 69, Mart 2020, ss.27-39.
- Bettany, G.T. (2005). *Dünya Dinleri Ansiklopedisi*. Çeviren: Ahmet Aydoğan, İstanbul, Say Yayınları.
- Campanella, Tommaso. (2018). *Güneş Ülkesi*. Çeviren: Özlem Pekcan, İstanbul, İkinci Basım, Öteki Yayınevi.
- Cuma, Ahmet. (2013). *Sembollerin Dili*. Konya, Aybil Yayınları: 17394, Aybil Yayınları.
- Çoruhlu, Yaşar. (2002). *Türk Mitolojisinin Anahatları*. İstanbul, Kabalcı Yayınevi: 169, Antropoloji-Arkeoloji-Mitoloji Dizisi: 10, Kabalcı Yayınevi.
- Eliade, Mircea. (2003). *Dinler Tarihine Giriş*. Çeviren: Lale Arslan, Yayıma Hazırlayan: Ergun Kocabıyık, İstanbul, Kabalcı Yayınevi.
- Frazer, James George. (2004). *Altın Dal – Büyü ve Din Üzerine Bir Çalışma*. Çeviren: Mehmet H. Doğan, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları: 2125, Doğan Kardeş: 175, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Gürkan, Alper. (2018). *Ütopya ve Modern Dünya*. Ankara, Pruva Yayınları: 6, İnceleme: 1, Pruva Yayınları.
- Hançerlioğlu, Orhan. (2013). *Dünya İnançları Sözlüğü*. İstanbul, Altıncı Basım, Remzi Kitabevi.
- Köseoğlu, Berna. (2019). "Rönesans Dönemi Ütopyaları". *Ütopyada Edebiyat – Edebiyatta Ütopya*, Editörler: Metin Toprak – Güvenç Şar, İzmit-Kocaeli, Umuttepe Yayın: 278, Felsefe Dizisi: 6, Umuttepe Yayınları, ss.101-119.
- Kumar, Krishan. (2005). *Ütopyacılık*. Çeviren: Ali Somel, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları.
- Özkan, Murat Sultan. (2017). "Thomas More, Francis Bacon ve Tommaso Campanella'nın Ütopyalarında Bilim ve Eğitim Felsefesi". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 21 (2), Haziran 2017, ss.609-624.
- Özsoy, Burak. (2018). "Yitirilen Ütopyanın Yeniden Keşfi: Distopya". Derleyenler: Aksu Bora – Kadir Dede, *Ütopyalar – Politikayla Arzunun Kesiştiği Yer*. İstanbul, İletişim Yayınları: 2603, Araştırma-İnceleme Dizisi: 427, İletişim Yayınları.
- Özsoy, Seda. (2017). "Utopia, Güneş Ülkesi ve Yeni Atlantis: Dayanışma Bir Hayal Mi, Yoksa Bir Hakikat Mi?". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, ss.1313-1325.
- Öztürk, Faruk. (2006). *Ütopya ve Eğitim*. Ankara, Nobel Yayın: 1027, Eğitim Yayınları Dizisi: 259, Nobel Yayın.

- Pohl, Nicole. (2017). "More'dan Sonra Ütopyacılık: Rönesans ve Aydınlanma". Çeviren: Zeynep Demirsü, *Ütopya Edebiyatı*, Hazırlayan: Gregory Claeys, Cambridge Edebiyat Araştırmaları, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, ss.71-111.
- Sarcey-Riot, Michéle - Thomas Bouchet - Antoine Picon. (2003). *Ütopya Sözlüğü*. Çeviren: Turhan Ilgaz, İstanbul, Sel Yayıncılık: 201, Sel Yayıncılık.
- Şen, Emre – Fatma Gürpınar. (2019). "Farklı Kültürlerde Güneş Sembolü". *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 43, Aralık 2019, ss.985-1008.